

Florence Nightingale

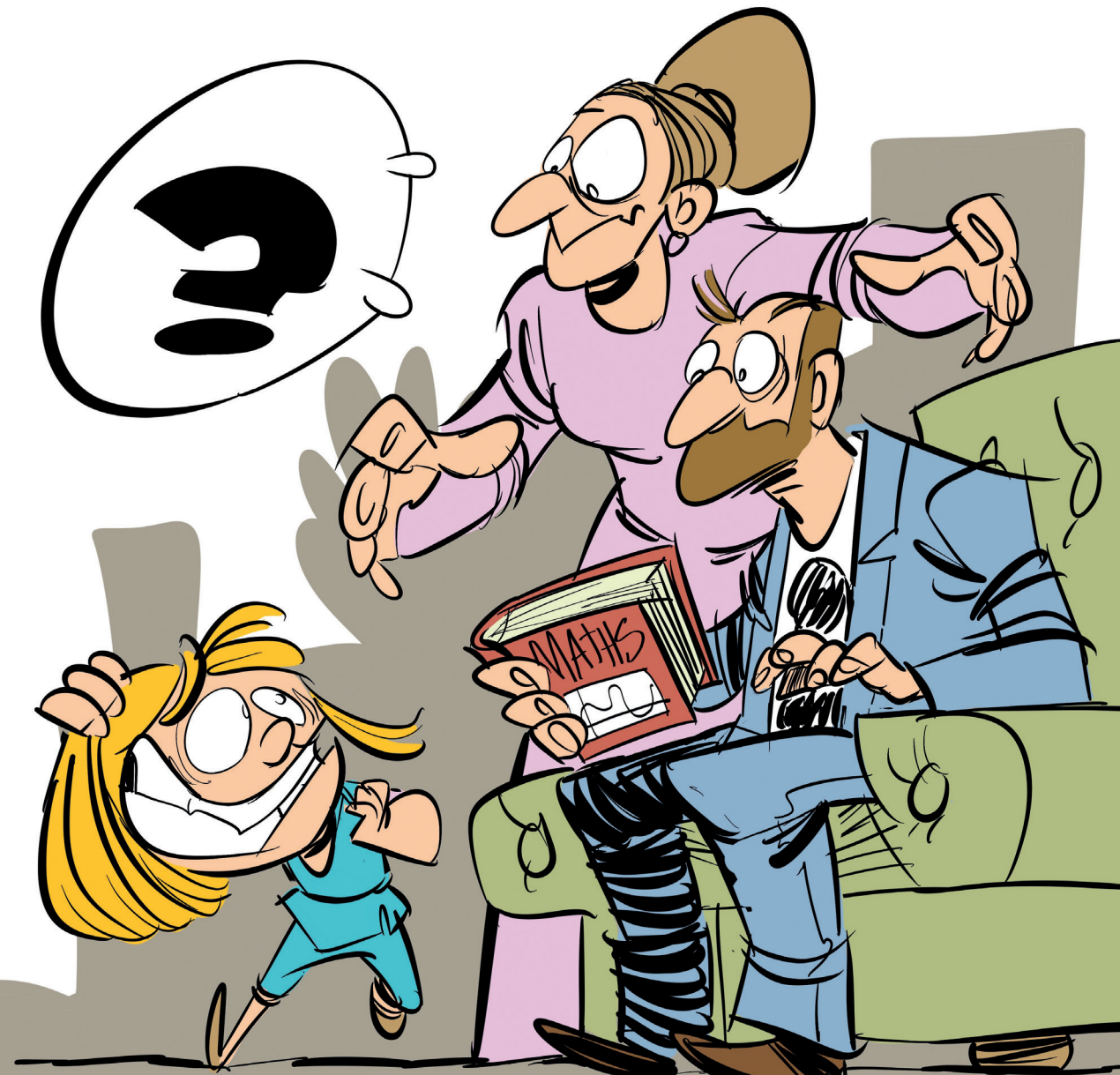
Florence Nightingale: Lehen erizaina

Florence Nightingale 1820ko maiatzaren 12an jaio zen Florentzian, familia aberats batean. 17 urte zituela, erizaintzan aritzeko erabakia jakinarazi zion familiari.

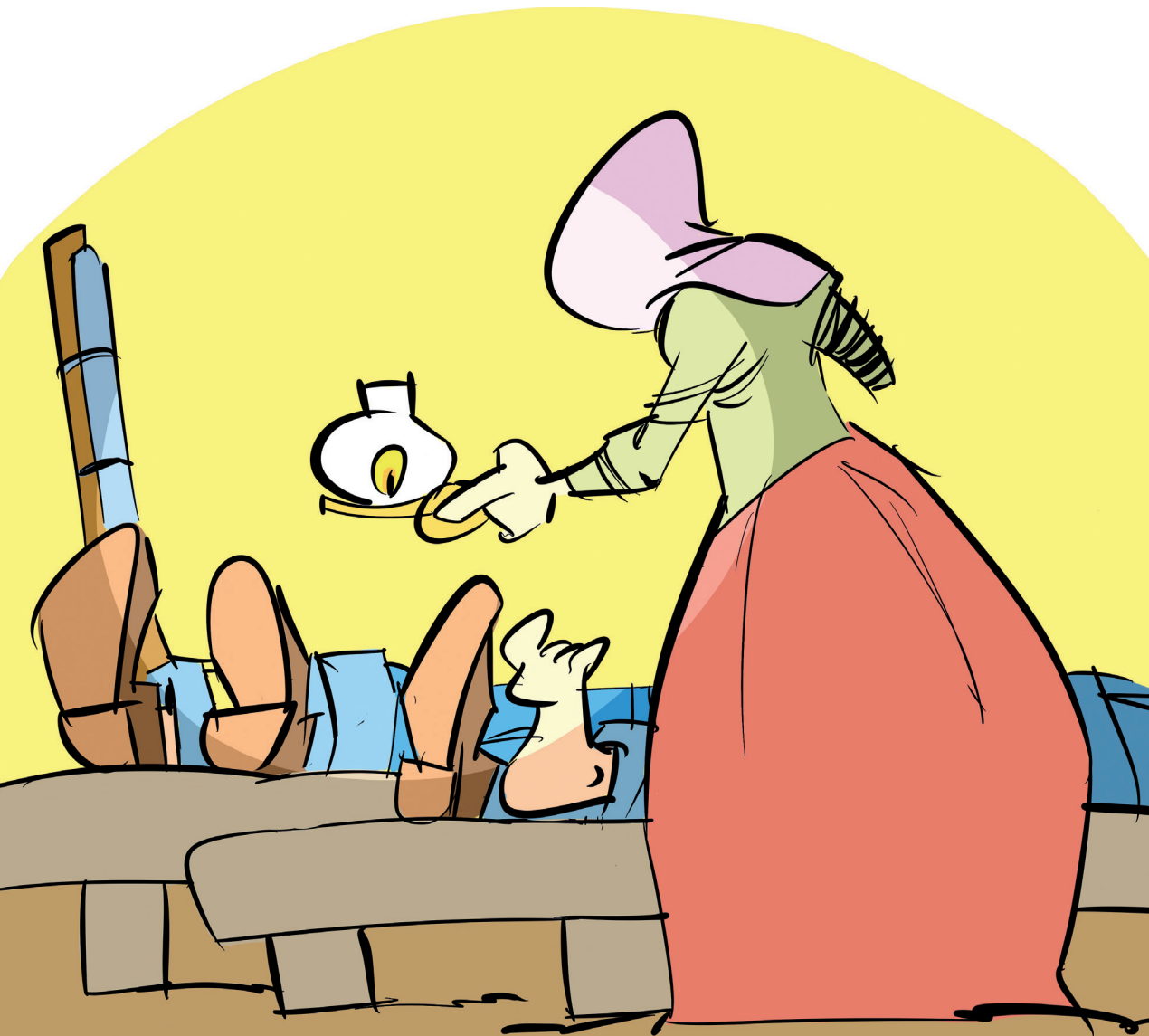
Garai hartan, langile klaseko emakumeekin lotua zegoen erizainaren lanbidea, eta ez zuen inolako zerikusirik Florence bezalako gazte kultu batekin. Handik urte batzuetara, 1840an, matematika ikasten ere uzteko eskatu zien Florencek gurasoei.

Gurasoak kontra agertu ziren, alabaren patua ezkontzea zela uste baitzuten, eta emakumearentzat egokiagoak ziren gaiak ikasteko eskatu zioten, hala nola historia, filosofia naturala edo moralak. Azkenean, baimena eman behar izan zioten.

1853ko urria eta 1856ko otsaila bitartean Krimeako gerra (Itsaso Beltzean) izan zen, Errusiako Inperioaren eta Erresuma Batuen, Frantziaren, Otomandar Inperioaren eta Piemonteko eta Sardiniako Erresumen arteko gerra.

Florencek erizain gisa lan egin zuen Scutariko kanpainako ospitalean Krimeako Gerran. Egoera latza aurkitu zuen han: janaria ez zen nahikoa, hornidura medikoak urriak ziren, higiena penagarria zen eta infekzioak ugari ziren.

Konturatu zen osasun-tratamendu kaskarren biktima zirela hildakoen % 80; izan ere, hamar aldiz soldadu gehiago hiltzen ziren tifusa, sukarr tifoidea, kolera eta disenteria bezalako gaixotasunengatik, gudu-zelaietan izandako zauriengatik baino. Zabortegei kutsatzaileak garbitzeko agindu zuen Florencek, eta ospitaleko aireztapena hobetu zuen.

Neurri horiek hartu zirenetik, azkar jaitsi zen heriotza-tasa. Garai hartan, "lanpararen dama" deitzen zioten Florenceri, lanpara piztua zuela egiten baitzituen pazienteak artatzeko gaueko errondak.

Gerra amaitzean, Florence benetako heroi gisa hartu zuten bere herrialdean. Ospitaleetako administrazio txarraren inguruko frogak ordenatzen eta heriotza-tasaren estatistikak biltzen jardun zuen, helburu argi batekin betiere: soldaduak ospitaleko osasun-baldintza txarren ondorioz hiltzen zirela frogatzea. Beraz, saihestu zitezkeen heriotzak ziren.

Helburu horrekin sortu zuen Arrosaren Diagrama, ospitaleetan gaixo asko hiltzen zirela frogatzeko modu grafikoa. Baina erakutsi zuen, halaber, hobekuntza egokiak eginda saihestu zitezkeela ospitaleetako heriotza masibo haiek.

Ulerterraza zen Arrosaren Diagramaren indarra eta lortu zuen osasun-erreformen beharraz konbentzitzea Erresuma Batuko Gobernuak. Hala, Florence izan zen agintariak beren estrategiak aldatzaten konbentzitzeko grafiko estatistikoak erabili zituen lehen pertsona.

Ordura arte informazioa aurkezteko soilik erabiltzen ziren grafikoak, ekintzan aldaketarik eragiteko asmorik gabe. Ospitaleen osasun-diseinu egokia sustatu zuen hala.

Florencek erizaintza lanbide gisa garatzen eman zuen bizitza osoa. 1870ean eragin erabakigarria izan zuen Britainiako Gurutze Gorriaren sorreran. 1883an, Victoria erreginak Errege Gurutze Gorria eman zion. 1907an, Eduardo VII.a erregeak Merituaren Ordena eman zion, hura izan zen emakume bati eman zitzaien lehen aldian. 1908an, Londres Hiriko Giltzak eman zizkioten.

Florence Nightingale ezaguna da, batez ere, erizaintza modernoaren sortzaile gisa eta kanpainako ospitaleetako osasun-baldintzak aldatzen eta hobetzen lagundu zuelako.

Gainera, osasun-estatistikari eta epidemiologiari egindako ekarpena aintzatesteko, Royal Statistical Society elkarteko kide izendatu zuten 1858an, kargu hori lortu zuen lehen emakumea izanik. Horrez gain, American Statistical Association erakundeko ohorezko kide izendatu zuten 1874an.

1910ean hil zen, lo zegoela. Maiatzaren 12an, bere jaiotzaren urteurrenean, Erizaintzaren Nazioarteko Eguna ospatzen da. Osasunaren Mundu Erakundeak "Erizainen Urtea" izendatu zuen 2020 urtea, Florenceren jaiotzaren 200. urteurrena bete zelako urte horretan.

Galderak

eta erantzunak...

Erabili zure mugikorra eta sartu QR kode honekin Florence Nightingaleri buruzko bideoan. Bideoa ikusi ondoren, aukeratu galderen erantzunik onena.

1. Noiz eta non jaio zen Florence Nightingale?

- a) 1820ko maiatzaren 12an Florentzian
- b) 1920ko maiatzaren 12an Londresen
- c) 1853ko maiatzaren 12an Krimean

2. Nola uste duzu sentitu zirela Florenceren gurasoak beren alabak erizain izan nahi zuela jakitean?

- a) Pozik
- b) Berdin zitzaien zer aukeratzeko zuten
- c) Atsekabetuak

3. Zure ustez, Florence bizi zen garaian zer ikasketak ziren aproposenak goi-mailako gizarteko emakumeentzat?

- a) Informatika eta matematika
- b) Medikuntza
- c) Historia eta filosofia

4. Noiz izan zen Krimeako Gerra?

- a) 1853 eta 1956 artean
- b) 1853 eta 1856 artean
- c) 1815 eta 1856 artean

5. Florencek Scutariko kanpainako ospitalean lan egin zuenean, zera ikuzi zuen:

- a) Janaria ez zela nahikoa, eta hornidura medikoak urriak zirela
- b) Higienea penagarria zela eta infekzioak ugari zirela
- c) Bi erantzun horiek zuzenak dira

6. Zergatik hiltzen ziren hamar aldiz gizon gehiago ospitalean gudu-zelaian baino?

- a) Gosegatik eta nekegatik
- b) Gaixotasun infekziosoengatik
- c) Gudu-zelaiko zauriengatik

7. Zer neurri hartu zuen Florencek ospitalean hildakoen kopurua murrizteko?

- a) Zabortegei kutsatzaileak garbitzea
- b) Ospitaleko aireztapena hobetzea
- c) Bi erantzun horiek zuzenak dira

8. Zergatik deitzen zioten Florenceri lanpararen dama?

- a) Gauetan beldur zelako eta lanpara piztua uzten zuelako
- b) Gaueko errondak egiten zituelako pazienteak artatzeko
- c) Lanpara bat zuelako

9. Nola du izena Florencek ospitaleetako baldintza txarrek heriotza eragiten zutela eta heriotza horiek saihets zitezkeela frogatzeko sortu zuen grafikoak?

- a) Arrosaren diagrama
- b) Lorearen diagrama
- c) Horietako bakar bat ere ez da zuzena

10. Florence Nightingale ezaguna da batez ere:

- a) Erizaintzaren garapena lanbide gisa sustatzeagatik
- b) Osasun-estatistikaren eta epidemiologiaren arloan izan zuten eraginagatik
- c) Biak dira zuzenak

11. Zein egunetan ospatzen da Erizaintzaren Nazioarteko Eguna?

- a) Urriaren 12an
- b) Maiatzaren 12an
- c) Abuztuaren 12an

12. Ondoko merituhauetako zein eman zion Victoria Erreginak Florenceri?

- a) Merituaren Ordena
- b) Errege Gurutze Gorria
- c) Londres Hiriko Giltzak

Margotu eta koloreztatu

Lotu

Ondoko eginkizun hauetako zein dagozkio ospitale batean lan egiten duen erizainari? Aukeratu 7 eta koloreztatu edo lotu gezi baten bidez erizainarekin: irudiak.

1. Ospitaleko kafetegia zaintzen du

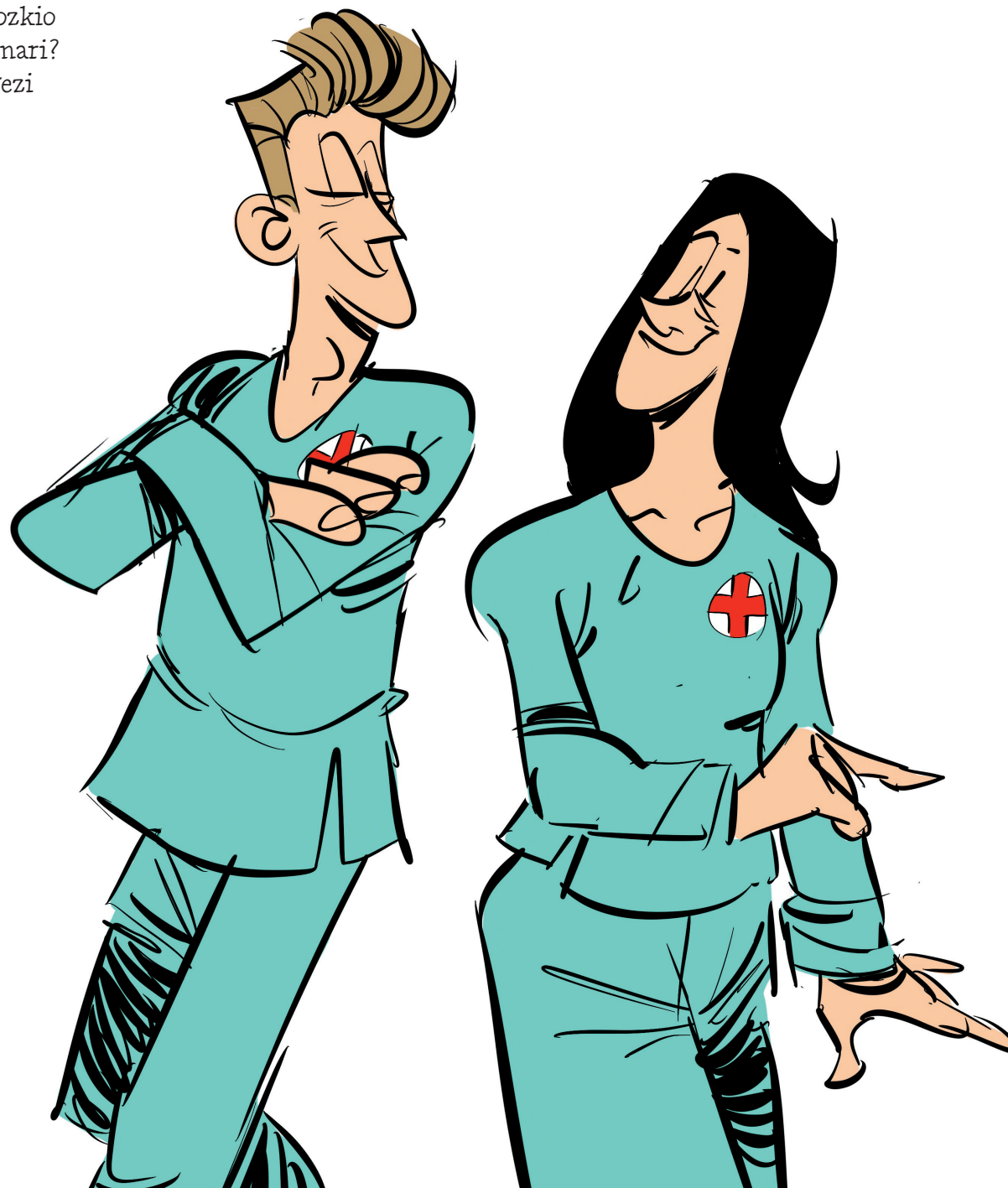
2. Pazientea prestatzen du miatzeko edo ebakuntzak egiteko

3. Ospitaleko kontuak eramaten ditu

4. Medikuei laguntzen die ebakuntzetan

5. Landareak biltzen ditu belar-bilduma egiteko

6. Odol-laginak hartzen ditu aztertzeko

7. Pazientearen datu klinikoak biltzen ditu, esaterako haren tenperatura edo tentsioa

8. Hondatzen dena konpontzen du, hala nola kristalak edo lanparak

9. Pazientearen gelako hormak margotzen ditu

10. Gaixoei sendatze-lanak egiten dizkie

11. Errespetuz eta txeraz erantzuten die pazienteen beharrei

12. Pazienteen landareak zaintzen ditu

13. Medikuek agindutako medikazioa ematen dio pazienteari

Moztu eta itsasi

Historia honen protagonistak ospitale asko ikertu eta bisitatu zituen Europan. Jarduera honetan bi maketa txiki muntatu behar dituzu, ambulanzia batena eta ospitale batena.

1. Moztu ertzetatik
2. Tolestu barruko marretatik
3. Eman itsasgarria hegal horietan
4. Itsatsi irudia

